

ACC. N:R M. 14871:1-59.

Landskap: Skåne Upptecknare: Edlida Ohlsson, Skurup
Härad: Vimmerby Berättare: " "
Socken: Skurup m. fl. Berättarens yrke: lantbr. hustru
Uppteckningsår: 1959 Född år 1889 i Skurup

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lat och andra finrum. s. 1-59
(skisser å sid. 53-55.)

LUF 112

I

Brev bif.
M. 14871.

Forström d. 14 sept. 1959

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Kära Eva-Lis!

Tack för teckningen!

Inte trodde jag att folkhet på stället, där många av gårdarna
är släktgårdar, inte bär de värdefulla traditionerna från
mina föräldrar. Men tiden är väl sådan i en annan än ja kropp-
löst gammalmodig.

Jag har hela denna tid gått & tänkt på våra gemensamma
problem & allt efter som jag kommit på något som jag tänkt
kan kanske komma vara av intresse har jag skrivit ner det, något
av det har jag kommit med framtiden men något är nog nytt.

Det finns således något viktigt sammanhang, det är intet
omarbetat material men jag har fått för mig att Du nog
har en nyfikenhet av att i lugn & ro se igenom det innan vi
älskar räkna, om Du nu kan tyda mina krångeligheter. Så väl
som vi samarbetar kan Du nog få ut något i så omfattande
de frågor Du redan kan vilja ha ytterligare bestående
skulle nämna mer det hela vinner klapp. Att det så något
i denna "kladd" som kan betyda för att komplettera de som
jag redan insatt till arkivet har jag ju gjort det redan.
Eftersom Du ju ta med Dig när Du kommer hit mer.
Det finns en möjlighet att det kan gå att få ut något mer
om fortsättningen i den gård i Lindby jag skriver om, en
döptes dotter till den som var väldigt gammal; Pappa & mamma
Tades som kom på 1890-talet där & det blev redan hennes hem
ända till senaste tid. Välkommen till Forström!

P.S. Betydligt mer om de första mörkna
de utgår från på en ny föregående.

Tillgivna Elvira Besv. 21.59.

Svar på frågelista 112.
Sal och andra finrum.

Salens Tillkomst. I en vanlig bondgård av medeltidstyp nämnde man inte för något rum för sal. Denna benämning för "sommarsal" har undan för undan från 1800-talet slutligen vunnit insteg allt efter som man har tyckt att det lät finare så öman blev allt mer modern, men också har jag orsakat till att det var den att skillnaden mellan de mera hushålls betonade hemmen i de enkla och s. a. s. mera konservativa allt mer suddades ut. I de finare hemmen hade man ju sal redan på 1840-talet även om det endast var dekorationsmålning på väggarna som gav stål för benämningen.

Benämningen sal omväxlande med sommarsal var liksom matrum ö stua helt giltiga begrepp ö visst inte alltid förknippade med omvandling av utrymmen ö

i reklits bröjan sade somliga som höll fast vid det gamla
alltjämt sommarstugan fast man misstänkt den i den fikt
satsade mitt på golvet, då här i mitt svår frälska hem
medan man hos grannen där bara modern var men med
sin tid sade salen fast den fortfarande var upplags-
plats för allt sådant som inte gick rum någon annan
stans, skap, läder, kläder, kistor, äppelkorgar m. m. m. m.
Så som samma med stua - matrum. Där sade man i vi säger
än stuar fast den redan från 1920 gick matrumets möbler men
hos grannen nämnde man detta rum för matrum redan
omkr. 1910 fast det hade varit äldre möblering. Det var
ofta så att när köket blivit inrett i blivit kombinerat
kök - vardags - i matrum upphöjdes stugan till matrum
vilken möblering den än hade i man aldrig åt den annat
när det kom frammande, man kunde då lika gärna kallat
detta rum för sal för det kunde ofta vara mycket finast
med och med möblering för den egentliga salen. Här
i gamla här varit sal för den i det främst som till stua för

villkor?

hur var
den möblering?

rum i g. böningshusets och ändra, eller också samma fullt
med allt möjligt i mörket o. bänsgärds väg. När benämningen
säl kom på tal i minna frändrens tid lärde jag dem känt
den fram klescharesaler i Pommers kontorsträda. Det var
att stöt rum, usg inett av Putze skochleas till skohal
Denna sal disponerades för ätminstone endast eldvär
av klescharen utan var kom firmandsal m. m. till inett
1800-talet rent, först då blev det klescharens sal. När de
gamla tyckte sig ut sal skulle det alltså vara något av
offentligt friknippet därmed, något stöt o. o. personligt.
Benämningen sal kom inett alls med ny byggd eller
frändring av böningslångans plan att göra. Det var
"sommarskär", eller, för att gå ännu längre tillbaka i tiden,
"bästner", som fick ett nytt modernare namn i o. m. att
en yngre modernare generation trädde till i tyckte att
det lät finare så, endast ett namnbyte som visserligen
kunde ske i samband med inredning men visst inte alltså
snarare i samband med generationsväxlingen.

Redan långt innan sommarstugan - bårstuen blivit för-
vandlad till sal eller för ordnad möblering hade man in-
rätt kammarer på olika sätt, beroende till en del på br-
ningshårets planering i äldre i vad beträffar detta får
jag beläsa det med konstnärliga exempel.

Genom omändringar blev köket "folkstua" = "bårstua"
i folkstuan matrum = fjärrum. Kammarer blev sängkam-
marer, som den varit, med litet uppbyggd säng, sedan först.
Fäst den aldrig kallats så. Dessa kammarer blev sommarkam-
marer - hödgårdssummer, ang. det rum som först blev det
rikliga fjärrummet med ordnad möblering i stiftungen sedan
på 1840-talet i 40 Hödgårdsgårdar. Vid den här tiden kom huset
gäende fristugan i gården byggda på 1840-50-talet med
ytändaren såväl ut gård - som hödgårdsgårdar blev anslutad
till kontin eller slagen ihop med hödgårdssummer som
då blev en arsläng fjärrum med en utan direkt förbindelse
med stugan matrummet. Det fristugan ända till för några
år sedan gården där man måste gå ut i fristugan för att komma

Hav-

2

in i denna del av "våningarna", men naturligtvis var dock att
man kunde gå runt: fristuga - (betr.) kök - gäddskamm - sal-
smott kam. åt gäddskam (ibland köket) - fristuga - stuga - mat-
rummet ö. så därifrån åter till köket o. s. v. Den gamla kam-
marens var mittens köket, för med ingång endast från
stuga senare även från den inredda köket. I gäddskam
1800 Tulets bröjen. Äldre var ju rummets indelningen en annan.
Kammaren intill stugan stod ju endast på gränsen till
förrum, den var endast "lite större" än folkbastun och
avbild plats, vilket utblev hos den första av husets
rum som fick tapeter, alltid städad ö. det bjöds det in
framman på kaffe m. m. ö. där höll husbrödet folket
till när de inte var tillsammans med tjänarna i
den åt de när de inte intog sina måltider tillsam-
mans med folket.

Och fastän sommarstugan, i de stora gäddarna såde man sig
selen, var möblerade så som vi nu tänka oss ett stort förrum
var det dock det rum som först fick brädgolv ö. på småiga

av gärdarna här i orten har väggarna där varit dekorerade
med målningar i fält. Jag vet inte med säkerhet men
troar att en målare Palmqvist i Skerups varit mästare för
en del sådan målning. Han var verksam på 1870-80-talet.
Kanske redan före denna tid ö kan utförde den främre målning
med den blå himmelen i de domstols-bänksklippan i
de vita rummen - den femte lums målning som Färdt vägg
målades här ö skristen i Skerups kyrka som i resten bränd
blev överhållad. Även i kyrkan kom målade ortens målare
väggarnas nedre del, imiterad panel, marmorerat mörkt
alla som här i mitt rum där i kammarer varit färdt
till fönsterkammern med rött här väggens svagt blå färg
varit indelad i rektanglar med brunblå ränder, bredare ö smalare
bruna ränder med mörkare ö ljusare blått-grönt i fält ö
mellan. Sommarstugan som haft brändgolv från den långa
byggdes 1859 (100 år i år) hade väggarna målade i det blå-
aste blå som Färdt här ända tills mina vänner målades
här till 1892. Ingen annan elden än att det blå var lite

ljussare från frimterlsjöl i ned. mälart; halbfärg som varit
alldeles omöjlig att skrapa bort, fästungen har haft samma färg
men tegelgods i kammaren från förran brödgods i stugan där
emot stampat tegelgods till 1895 (mörk.)

Det man i pågelisten kallar sal har varit ett utrymme
som kommit till i samband med det huset byggts, så ännu
i gården byggda på 1700-talet, men placeringen var en annan
i de äldre husen än i de som kom till på 1840-talet o. senare.
Av de gamla husmanshusen hade ett till utrymme på
ett "ipärme" = 3 alnar vid sidan om stugan en bästna som kom
invids till en liten hammare o. bli "firum" sedan man skift
ipär en liten bit till yttre hammare eller ganderot. I de gamla
gårdarna på 1700-talet fanns ju inte mer än en ingång på
långans gardsvada o. endast en skotten o. baksavdelning vid
en vada o. brötdelen vid den andra o. där var stugan o.
sommarskuren = bästna intill veranda. Sommarstugan =
salen har aldrig vad jag vet byggts till endast frändrat
karsketär, yttre huset har inte undergått någon frändring

genom såls tillkomst. Men de flesta av boningslängorna i
bondgårdarna nybyggdes till på 1840-60 talet i de med
helt annan planering än den gamla. Över fastbudsöarna
en holmejda, fristugan var genomgående o delade längan
i Tre delar en för vardagsbruk o en finare. Perdoner särsk
åt hödgårds- som åt gårdsvägen. Trädgårdar från samma
tid var inredd med korsande gångar o regelbundna kvadrater
med gång längs med längan i mittgång rakt fram från
hödgårdsdrömmen, en gång runt om, parkträd utefter
denne en med längan jämförande gång i mitten. Där
så gångarna hölls var lusthus ordnade. Det kunde t. o. m.
vara en pergola i mitten i lusthus under hängasket o bänkar
vid väggarna även en kvadrater mest upptogs av buskplanter,
buxbomshäckar vid gångarna i blommor innanför dessa.
Togeltak till vän helt nyast. Tiden till, samtidigt med
andra nyare takäckningsmaterial. Spår till för c:a 30
år sedan dominerade kalktak.

Allt benämningarna bästa, birstekammare o sommarstuga

är väl kända benämningar för mig kan nog redan framgå
 jag är ju så gammal att jag varit i tillfälle att följa utveck-
 lingen i sin helhet i de gamla benämningarna ligger allt
 jämt mera för mig än de nyare, det är endast bästa som ver-
 kar gammalt för mig. Jag kallar så allt jämt vårt matrum
 för stuan & ett stort rum här för "vår gamla sommarstua"
 fast det där rummet inte finns mycket kvar som påminner
 om den & bistekammaren & kammaren kan vi haft kvar ända
 till jula året. Benämningen "bästa" var vanlig ännu i min
 barndom där man hade utrymme som inte kunde näm-
 nas sommarstua då det inte var hade brödgrös, det var
 då en kombination av köckskammare, spiskammare,
 bistekammare & skräpkammare, allt som inte fanns nå-
 gra annan stans kunde man söka upp i "bästnen"
 alltså inte benämningen sommarstua kom ut att den
 saknade eldstad, så och sommar-kammaren.
 En ny tid med ökade utrymme på köksträ har undan för
 undan gjort att det gamla fält vika för nytt. Ett visst

värfänd bland bönderna menst mitten av 1800-talet måste
de förkommit för då blev många, ja nog de flesta av 1700-
talens ären, ja kanske främst, Pinnys utflyttade gårdens
bottingslångor kassade som bortfärdar & nya uppförda, de
gamla blev använde för andra ändamål, undantagsvis
"kärberge" = gamla bästnar, bygghed, vedbod m.m.
Då kom de många långa till som jag nämnt hade fristuga
träs igenom långa.

På 1870-80-talet blev det många husmanshus för ett förny-
as & få nya bottingslångor eller åtminstone bortfärdar något
omändad & nya enheten kom också till. En skävar efter
att få en kammare, ett fönster, om är aldrig så litet blev
smärningen så intressant att man måste ha en hus det
så skulle gå till, man delade stugan så att man fick en
smal kammare vid framsidan, eller kunde man om beh-
öven i husets längdriktning, eller mest, & fick på så sätt
en ytteliten kammare i ugnens plats. I andra hus delade man
den smala bästnen vid sidan om stugan så det blev en liten ytt-
kammar

ö en liten kammare med fönster antingen på gärdets eller på
gårdssidan. Alla dessa försökte till främrum ges så litet utrymme
att det på kötid^{arna} endast ges plats åt en kort säng eller soff-
sitt med en ö en byrå o.d. i den andra, ett litet bord i fri stället
men där var brödsåll med tresmätt i gardiner, husets första
långgardiner, man fick en kammare att bjuda besökande
in i.

De då nybyggda husmanns- småbrukarhusen byggdes be-
dare i var tuffare att inreda då det blev plats för långs-
gående innerväggar, det var högt i taket (från högt!) där blev
fri rum i bredd ö en sommar kammare (-stuga) som
dock i regel endast hade ingång från fristugan, en mycket
vanlig typ av planlösning då. Teckningar.

Uppvärmning och belysning.

Stumme när man var värmelösning eller oljekaminer
var man i de flesta fall tillfälle att värma upp även
selen ö andra rummen men så var det inte varit för år
i senaste tid. Men redan på 1850 eller 80-talet sett det upp

potthugnar här i bondgårdarnas sommarhammare, där finns
 potthugare (Rorboist), Åkerups by, i anslutning till o. k.
 uppstickare-stensten. På bl. a på Åkerups v. 25 som jag varit
 Råmmer till o. kommer att nämna bevara när det gäller
 inredningar o. omändringar. Där anställd man också under
 en kort tid omkr. reheltskiftet en r. k. illuminationsugn
 i sommarstugan till denna stensten för uppvärmning
 när det var kallt i gården vintertid o. man dansade i
 sommarstugan. Det var ju undantag vid sådana tillfällen
 detta rum var befolkat. Förut var ju sommarstugorna
 utan eldstad o. när det var stor folksamling s. o. vid
 begravn. åt karlarna i detta kalla rum men många
 människor i tjocka kläder, mycket i "mättig" mat o. dryck
 hjälpte till att hålla värmen i kroppen o. så man var inte
 så vid armar.

Många började på sommarstugan till ungdomarna att hålla
 brudgödsor, så ganska långt in över reheltskiftet. Där fanns
 då i regel inga omfåliga möbler som hindrade o. sommar-
 stugan

hade ju sin egen ingång i fristugan Ungdomarna fick denna
ing varma ö typet bestod nog av stearinljus. Det var också
tjänare som använtade dessa belysning och de var nog utski-
llade.

När den elektriska belysningen kom till hade man åt-
minstone i de flesta gårdar övergått till att hänga
sommarskärmen på vägg och måblat den ofta med mer eller
mindre vidlyftig hänglampa mitt i taket för det
vinda såbilden, var det lågt i taket och lampan ström
den att hänga ända mer på bilden nästan med sin arm
och allt. Frögen lampen hade man ju haft både bords- och häng-
lampen sen 1870-talet. Sådana häng- eller bordslampor blev
ju när det elektriska ljuset kom till ersatt med koma
på sidan belysning eller denna afstod i den gamla lampen.
Tiden för införande av elektrisk belysning kan varit
mycket varierande här därför att det första tiden bildade
föreningar inom begränsade områden. På somliga sådana
områden fick man elektriskt Gas sedan för första gången
här.

på andra under denna tid, på andra åta inte för än på 1920-30 talet. I hem byggda på 1870-80 talet var ofta gipsloft med en vrett, eller vad det skall kallas, i valstakets mitt i den kängde den till i samhällets fotogenlampor och det blev som nämnt också platon för den elektriska kameran. Jag minns hur tillslut det tog sig ut när man i ett hus där det var lägt i taket fått övertaga en finare. Stäm till i samhällets fotogenlampor på hem med tillslut i taket där man fått elektriskt ljus. Kontet in den så mycket det gick i denna ånd såg ut att ligga på bordet, en g'alls ovanlig syn för 30-40 år sedan.

Stälampor i val i kammare kunde stå på bordet även när den inte var tänd men också ställes upp på några hyllor eller bänk försedd med stjärn i någon fin lampmatta inunder, väsked, sydd eller stydd på annat sätt. Lampor utgjorde då en pyntad. I de finare hemmen kanske mest i samhället, kunde i undantagsfall i hos ständs personer finnas guld lampor för fotogen med en

omkr. meterhög uttalligt i städ den klippa glasbaga.
Vägg beklädd med. Den inre salen varit tapetserad medan
den bakre sommarstua i bästa blev den säkert i sam-
band med att den fick varm as sal i fick ordnad mitt-
ling. Jag har redan nämnt något därom. Men i mitt
hem blev den blåmålade sommarstuan, så fint minna
vårfrälsdagar fick tillfällen därtill några gånger omkr.
mitten av 1890 talet, tapetserad blå som förut var på
dessa tapeter som sått den till 1920 men de för jag en gång
samt till Nordiska Museet i samband med sommen på en
fråglista om "Tapeter".

Det var i vanliga enkla bonde- och husmanshem säkert
inre salen som först fick tapeter utan kammarer i
vanligaste fall blev det därnäst stugan som kom. I
Pala-sommarstuan påblev kal: kall i den längsta. Men
som jag först nämnt, var det inte så överallt; i de finare
och större gårdarna lät man ofta målare dekorera salens
väggar med målning i fält på 1870-80 talet.

Men det vanligaste var att man delade av väggarna i främsta
känd, tapetade den övre delen o. bland panelade men i de
flesta fall med målning imiterade panel där närma-
ring med till. Det sparade tapeten o. på övrigt var det
i Tapeternas brygar på 1870-80 talet i många hus meda bli-
nervägar, ofta lergods o. ingen förtill med till. I mitt hem
kom de första tapeterna 1885 o. de var vita i botten o. med
blåa blommor stridda över botten nästa som kom på
i vår stuga 1894 var grå i botten med jättelina i blått
pioner (mycket färg). De därefter, mest strukturer 1890-
talet med stiliserade invecklade blommönster i flera
färger slingrande om o. i omvända på gråvit botten. De
köptes hos lanthandlaren o. om jag inte minns fel var
de av Hönköpings fabrikat o. kostade mellan 20-30 öre pr
rulle, av enklare sort alltså, de billigaste kostade då 10-15
öre pr rulle o. de dyraste upp till 1 kr pr rulle vid rehel-
skifter. Redan vid 1880 talets ingång hade tapeterna varit
allmänt i bruk i många hus även de fattigaste. Det

var priset & kvaliteten som kom att skilja i detta områ-
det mycket annat. Det var ett billigt sätt att få grannat i en
torftig stuga till jul när man endast tapetserade kista-
väggen & en lög stuga, 5-6 rullar Tapeten à 15 öre pr rulle
& bord & till rågnjols klistan kostade tillsammans mindre
än 1 kr., arbetet utförde man själv.

As decorationsmålare kan jag redan nämnt Palmbois på
1800 talet. I senare tid från 1900 talets början kan Hultsén
i Skerup utfört en hel del sådan målning. I de färdig-
ning av gårdar & hus & lundskog i orter såsom i en gård till
gårdens bering (länga) i villastil) i blå färg & sedan färdig.
Beträffande Taket i salen & även i de andra rummen har de
varit av olika utseende, gipsloft är redan nämnt vanligt
i hus uppförda på 1880 talet & senare då det blev högt i Taket.
enklare var kallstaket brädloft, enkelt & med rymliga
bjälkar med 3 eller 2 1/2 alnars avstånd vinstemellan. Detta kom
de målas med mörkare (blå) bänder & något enkelt min-
ter i kornen men vanligtvis var helt vitt. Vidare kläddes

brädlöftet med papp, 1880-90 talet, som vittades blår i mitt hem
Tapetscrader sommarstugans loft på 1890 talet. Vanligt var
någ att man då klisterade Tapeterna utom på papper när denna
blev för ful men här fanns ingen papp endast de kallede brä-
derna Över dessa spändes en söckerså likasa som bjälkarna
i de Tapetscrader med lofttapeter i brunt, gulbrunt blått & grönt.
regelmåttat mönster rosetter, stiliserade stjärnor i anslag av
rostmönster. Dessa Tapeter satte kvar till 1921 och felfris de.

På blev det där man inte hade gips loft allt vanligare att
hålla de loftet i såväl sål som de andra rummen med panelbrä-
den som, vanligt, sattes direkt på brädlöftet men ibland
så att de helt dölde bjälkarna. Den bjälkarna förblev synliga
laminade man dessa ibland näpna men om de fula blödde
man även dessa med panel. De första panelloften på stället
är 1860- eller början av 1870 talet är nogliga i ämmele dämp
att man då inte målade dem i någon given färg utan endast
lackerade dem med jäsfilad att de snart blev allt mörkare
& mörkare fick ett allt dystare utseende när de senare målades

vita eller ljusa blev det som ett nytt rum. Panelmåleria kunde
ryckas upp på flera stätt. Endast var att sätta dem rätt över linjor
med bjälkarna eller mot i färbens mönster men ibland fick
fantasier få triumfer i de sättes på alla färbarna rätt i
rustmönster. Numera har annat vacker material kört panelen.
Man hade heller inte numera göra några inbilden på sul i
andra rum. Färbarna pådona de var en tid, en julstämman
inte vistades utan vid högtidliga tillfällen, först därifrån att de inte
var nödvändigt märkande i den inlåt var att vara efter i sedan
mångensvåden därifrån att de var för fina att vistas i, än inte mer
i hem där man är med sin till.

Golvet. Skall man indela binningshuset på äldre tid, 1800.
Tid i färbarna i vardagsrum efter golvet beskaffenhet så blev
kammarna i sommarsalen - salen färbarna varset huset
inredningen där var det var nämligen de rum som förses
med brädgolv, fjälgolv sedan de gamla, först i de äldsta
gärdarna blev, för jag, i o m. detta bästäm upplagd till
sommarsalen. Detta i gamla var med detta rum inlåt stugar.

den äldre, 1700-tals Typen. Här i mitt hem kan finnas bröd-
gols i kammare i sommarstuga på det husen byggdes 1859
i de ligger kvar än, breda plankor spikade med stånkvide
spik rätt igenom, dock minner docka av annan beläggning
träden ö verkmetten i stugan däremot var det stampat
lergola ända till min värfars kom hit 1892 i som det
var här var det då i de flesta mindre gårdarna i de stäm-
munde det dock smilgästades röder då på 1890-talet finnas
ett helt utskitt plankgolv över i "folkestuar" = stugan. Det
vart på ett brödgolv med sand o leiga träskor. I gårdar-
na under Näs byherdes gods, röderna fanns även här i Pöversborgs
röcken hade man tegelstensgolv i stugan. Tegel från godsens
egna tegelbruk i dessa tegelgolv blev på smiliga ställen sedan
schelshipter underlag för verkmetten. På den det gick undan
från undan på en tegelgolv över först sandstridda så
träsmattbelagda, verkmetteklödda målade o lackade i
nu delvis från till parkettgolv, i finare men ändå inte
allt på samma sätt. Nogt om jämfört med den gamla

gäststuan
C. m. 17

"folkastman" finns inte mer. Hjärtare finns ju inte så om frä-
g kallas spinnande i vävande hämmige. Hjärtare, en del av det
modernt inredda köket eller ett mindre rum i direkt anslutning
där till utgör mat- & viloplats under vardagen & så beror det
helst på folket; gärdar man de övriga rummen utnyttjas, de kan
på ena stället stå som paradrum, men inga öfver, stummströ-
i yngre hem, stå öppna när som helst till allas förtä.

Fönstren kan också genomgått hela skalan av förändringar
från det blyinfattade & inmurade måntrode på 1800 talet
från halft varar något fanns kvar ännu i min barndom på
1890 talet. Dessa enstaka, frukam och så jämsides med 4 rutade
fönster med träbågar spikade så att de inte gick att öppna
mot skuggsidan ofta endast en båg med 2 rutor, järn-
galler i köket, hinkkammare & spiskammare & i eget läm-
mar med ett litet fönster i sommarestuga & -kammare
som höll stängda vintertid. På äldre i min barndom. På
kom det nyare fönster som gick att öppna, de hade 6 rutor
& kan finnas kvar & finns kvar än mer blyter ut under frä-

undrar mest fruster ar de murelerna typiska så även i äldre hus
Eller kan det i många gårdar varit som mastugan som längat
ja ibland ända in i allra senaste tid fått bevara sina
gamla 4-utade fruster, där kan också detta vara varit
det rista som under murerats invändigt, det kan liksom
blivit till övers vid tidigare renoveringar ar gardas långa
långa, det var prima till i äldre tider för fruster som var
utstatta på väder o vind fanns innan fruster att sätta in
i mellan bågarna lades då vadd eller färgad ull som man
bräntes ar röjket blommor eller ett galler ar klippit silke-
papper det blev "lynt i stuen" när innan fruster kom in på köket
Dörrarna har här i mitt hus från bryjor varit spegeldörrar
ganska låga så man får böja sig i de fanns här en, men
det fanns hos från samma tid som har stöte höjdörrar
(Hjälldor) en, de har från kommit omöcklande med spegel-
dörrar så i granngården här där endast dörrar mellan
kammare o matrum är spegeldörrar, lika gammal som de andra
stöte dörrarna. Skåporna kunde på sk-målningens tid måla

desså stäta dömar så att de gav sken av att vara yngeldömar.
Det var förekommit dömar i gamla hus som varit målade i stil
med gamla kista- och skåp, blå botten i de lila, blommor, tulpa-
ner o bladen från 1800 talets fina käft, sådana dömar med
plinka, klapp o blinkefall. Sådana dömar mer i regel barm-
målade var vanliga ännu i min barndom på 1890 talet men
nyare dömar försågs då alltid med vad vi nu kallar kane-
montis med handtag o mycket o kunde i regel, ej alltid, i regel
äldre med en liten knapp upptill på listet senare med en ring
på listets framända. De gamla dömarne var i regel som säker-
hetsåtgärd försedda med kass på insidan.

Möblernas placering får jag åskådliggöra genom skisser i
plan o fas då med även andra rum än de man här kal-
lar "finsrum" då det som för var "folka"- eller "vänderstua"
kunde bli förvänder till inrets finaste rum när det
som ofta skedd på början av seklet, kunde bli förvänder
inreddes med matrumsmöbler o blev finare än salen.
Om möbleringen eller bristen på ordnad möblering i

sommarskåp inman den blev omdöpt till salen kan jag frist
nämna, Det var några skif. bord o stolar som man betrodde
vid stine kallas stället utmed väggarna o så allt möjligt annat
som man betrodde tillika under. Det frukon T. m. att man lade
en del av den tvåkade spammälen i sommarskåpet som
ja hade bräddar o så köstas äppleskiv m. m. m.

Så var det säkert även här före min svärfärdens tid
o i granngården intill rektorsgården o därmed.

Möbleringen av sommarskåpet här skedde inte på en gång
utan under fr. under till ett 15-tal år in på 1900-talet o som
jag i detta fall kan gå in: detalj vill jag Ta det som exempel
Först. Men då tapeterna över väggarnas målarver (ändå nu)
med ganska vackra (o nog sj av de allmogens) Tapeter. Just
gräblä botten, ganska stora mönster av blommor i dämpade
och skatterade blå nyanser o kallriknande stora blad i runda
eller ursprung, lediga mönster. Då kom också Loft-Tapeterna
jag nämner på det frist kallade loftet.

Så kom möblerna, först vid mitten av 1890-talet ett stort blåskåp

målat i valnöt i med två dörrar, en äldre byrå i maktgryffad
färdig med ett braskåp med glas dörrar (vittrintyp) korner med
svartade prydnads- och listornament, en chiffonier med pro-
filerade utsmyckningar i lejonfötter (1890-95 tal) som inte är
någon riktig chiffonier utan ett klädskap till man och hustru,
ett "hänga-skåp" av bärre trä. Överst en profilerad lida,
precis som på en chiffonier men när på kläppen följes mer
ser man visserligen den vanliga inredningen med en röd
lida vid vardera sidan i en liten dörr. Mitt på allt med
vita bänkrappor i i byrå i fide höger är det också lida,
men när man går till i mitt dörrens knapp apparerar
sig raka "skouersman" allt det ovriga som man tänker
sig som fack i lida följes med i därinnaför finns tomma
inuti, där finns en träarm med hängare för kläder. Nedan
är också markerat lida men här man tror att man öppnar
överste lådan visar det sig att också denna del är en klapp
som rättes ändå mer i den är plats för hattar m.m.
Men m.m. jag vet inte hur den vanliga sidan utblor

varit därför kan jag sikt beskriver den som ännu främre,
gedigen att se till men ~~men~~ inuti vara bams flög.
Så kom under rebeckskiftet, kanske redan något år före
en siffa med fast stöppad nygg i locke (utdragsruffa) genom
blödnad i målod i valvstäng samt att stn runt salbord
med inläggs skivor och i valvstäng mitt på golvet i
med korkmatta inunder i köpta jutenätter i vitt grönt i
beige runt om i färg vägg till vägg. Stn mörk röd-blå-
gul tjock duk med gyllens, i vitt på bordet därpå en buk
väst, asalia, aspedistie i anaccina minns jag mig ha
sett där omväxlande, grüne väster alltså, men ingen beständ
lampa i detta rum men väl i somliga andra. Alla dessa
mål ^{valvstäng} jag har nämnt för rebeckskiftet i 90-talet är till-
verkade av en av stens mickare A. H. Lind i Asala-Bröserp
Luffsmålar - klödskipets mestare kännen jag inte till men
stilen pekar mot 1870-80-talet i tyg i mahogny färg är från
1890-talet men alldeles slät. Över ruffan Janus en Tepla med
landshaps motia, ett par gips plaketter i ett par vinstyckande

svartade (blått) brusoler med tillhörande smäckra på
svartade fjärr opterade stn. kom med utend. kont med
markets kassett, 1900 talts första 20 år. Arkiverna var de då var
pinnstälarna (misst då mellan 1,50-2 m p. l.) av bunnpolrad
björk i en smålands tillverkning (Värnamo?). På kom det nä-
got in på 1901 talet, då närmiden var så modern markig
stöld en stn. midad spegel med skap inunder, vackert
arbete, i fönstervord m. m. av husets unge son, sinare min
make, ett skrivbord i sk. av en ung mickare vid samma
tid i sist omkr. 1915 en kongstol. Därmed var sels märke-
ingen fullständig, men, man såde kan aldrig annat än
sommarskogar, eldstad jamns ja ej keller. Redan 1920 blev
den spolierad i samband med om-ö. tillbyggnad för minne
vår förälders behov, det var då jag kom hit.
Nu så sent som 1958-59 kan vi delvis återupprätta detta
gamla utrymme men så som man nu anser det mera
tidsenligt. Teckningar för visa våra förändringar färdig
samt den ursprungliga planeringen.

Den nämnda chiffoniens-klädkapets näppning bet jag inte
något om i som min make nu än borta kan jag inte få någon
upplärning där om. Jag anser det inte för stort att den köpts
på någon auktion i den tron att den var vad den gav sken av
att vara i man därför aldrig var angelägen att fäla om den.
Ålaga räkningar på möbler kan jag inte mer beträffande
pinnstolar minns att man föresade sig när de köjdes
i pris på 135 till 2,50 kr st. någon gång mellan 1915-1920
samtidigt som de blev inköpta med fyra pinnar enkla
utförande i mycket sämre utförande. En soffas av här
nämnd typ kan jag gick på 50-60 kr vid tiden 1900-1910
med stoppning av här målning i enkel klädd, gult tyg i
4 kr ja om kunde kanske fridiga något. En liknande soffas
med träbänk fick man för 20-30 kr om jag inte minns fel.
Kvitnaden för det polerade skrivbordet i ek med 5 lådor i
svartade ben kan jag inte säga då det var en kamrat
till min make som gjort det mer som bitte hantverks-
arbete kan det nog kostat närmare 100 lapper.

Fabrikstillverkade möbler blev man allt vad jag vet kom
nat köpa i Skarup där det fanns möbelhandlare - åter för sälja
se kombinerat med vickerisverkstaden, både egen tillverkning
hantverksmässigt o färdigköpt.

När vi gjorde den nysa nämnda omändringen 1920-21 o
upplierade dommarstugan i delade upp bekväget på 2 huskäll
o bl.a. skilde oss vid det stora runda bordet i dommarstuga
blev det stugan som fick nya möbler, vanligt då, buffe
hantverksarbete, runt 100 kr, massiv ek, matbord o stolar
i ek tillverkat i Skarup, priset minns jag inte säkert om
det var 6 stolar o 10 kr o 100 kr för bordet den 60 kr för bordet
o 100 kr för stolarna med stöppede o klädda sittor.

Det fanns en del antikt, bläsmålet, var för en vickare, som
me som gjorde buffen, också tillverkade några korpstolar
möbler i fur, bokhylla, bänk o bord som målades blått i
därmed möblerna och den kammaren som blev en ersättning för
dommarstugan. Det fanns skåp o bänkar som hade konst målningen
från 1820-40 talet o undgått 1880 talets övermålning i mörkgrön.

En gammal kista i min ägar är förmålad på detta sätt när
den gamla blomstermålningen kom till oss för "bucgrann" men
man kan segheta blomsterna som stora upp till några meter
måttmåttningen, alla möbler skulle ju vara målade i måttmåttning
på 1880-talet när man inte försöker sig på jakerande eller
var så mycket finare än man höll sig med fins pruned
björk.

Jag har här inte lite bli att inflika något jag hört de
gamla berättelser om målare som på 1880-90-talet gick om-
kring i bygden i målade mest för maten. Men hade hela
sin tid för att istället komma något som liknade jakerande
utan att tyckas, men så en gång när det var helt väglag,
eller beror om ostädige, så hade han som kunde i grilla ut
immedelbart i sina målarpottor så att det fyllt utrymme på vägen.
Där såg han den färgkombination han aldrig lyckats istad-
komma i då prat han: "där har ja jakerande" många kallade
kronor efter detta för Chaakaranda, men han kallades också
gemenliga Rat-druckja-brö i Åsa. för att var ordet original

Man kan i en dala kläddas den kan en gång äro mig att bättre
på fräglighet med något kan kallade för "matsagull" men det
blev endast gul färg. I en gård kan hade man stolar kan mätat
för en måttid med stommen var gulaste gult o rikarna gräs-
grön.

Blådschäp kan det funnits kan i hela min tid men de äro
ändå inte äldre än 1860-70 talen kanske knappast det för
mina frägligheten hade varit med kan det var en given sak
att även gämskläderna förmodas i kisten o man sade kan
många var församlade att det lockade kistelagda kläder.

Phapin var en allé dimensioner. Ett gammalt kunde mycket
väl först ha fungerat som matschäp sedan kunde lyftas
ha Fagits bort; det fick hängare o blev blådschäp o så kan man
fick annat eller gaderop ärogi till skafferi den vis kammars-
schäp. En typ av schäp kallade man "pedestal" mindre schäp
med en mindre avdelning med en lida uppåt o en lida un-
derst o en liten till avdelningar för hängande kläder. Dessa
möbel kunde även vara inredd med lyften i stället för hängare

i fänsfjörde då som linneskåp. Klädskåpen hade i allmänhet
med träbänkar på botten. I en del av dem kom även intill stred
i sommarstugan - sedan ett rådent skåp med i kast sitt köm
med fotografer o pappersbrukstän; baren som ungdomad överst.
Klädskåpen kom allt mer ut bruk sedan man börjat inreda
särskilda garderob i mittleringen blev så var den att de inte
längre passade in i miljö o det också samtidigt blev mer
en en överflödigt utrymme, man res en del av de långa
längorna o i nybyggda hus blev de obekräftiga "otympliga beteckningar".
Gymnastiken på medan har försvunnit i de flesta gårdar men den
plats har skiftat, en har de haft sin plats i en kammare
en i salen när den blev inredad o en i ett kök av matrummet
när detta var eller en av den stora gamla typen, från stugan.
Med denna gamla möbel är det ju så att den ofta blev en
gammal människas bästa tillflykt i den jök då följa
denna att livet ut jag vet en gammal man som trädde dag
ut i dag in satt i sin gymnastik från 1800-tallets ingång till
1916 då han slutade sina dagar i den.

Kan man se deessa grongstolar bet jag inte ej heller
när de kom till. De kom förmodligen i all min tid i jag
minns inte jag såg några ny. De fanns där, min barndom
med en längd, en fel åkdgna för mer som de alla var
lika var de väl en fabriksföreläsning, det var jimmstols-
rusdell, jag väger gissa på 1880-talet.

Senare tidens - sekelskiftets amerikanska grongstolar med
2 eller 6 fjäder varar vi i jädra här en visst ja och i de
från jimmstolar. Det var väl i den som var amerikansk
de köptes liksom jimmstolarna av ortens varbelhandlare.
Att det fest i hemmet kommer ja alla rum till användning
i man för både äta och idka sällskapsliv och dans i salen.
För när salen var fullad var det mannens plats vid festen och
där var dukat för dem, rökte inte stolarna till lades det
in bräder vid bordens långsida och rökta på. Där stod
och i de stolar lik vid dödsfall och medan gästerna var till
kyrkan för gudstjänst, stöddes det med en eller soffer
för tillslutens skulder i salen omöndades till matrum, frimur

? sig på 1860-70 talet. I detta fullst var det en 1400 Tals gärd med
den gamla plantörningen, en ingång i västom intill stugan,
men även i dessa hus kunde västom undgå de olika faserna
i utvecklingen i få bäddst i Tapeten.

Sedan det blivit möblerat i salen fick gäster ligga där åt-
minstone smarrna, i den soffan som kom att vara till den
stigatrunka utrustningen där så var i mitt hem på mina
somfrälders tid.

Hade man någon kammare kunde den anpassas till gäst-
rum tillfälligtvis om den fanns bäddbar soffa.

Pyntning av salen är det varit att säga något bestämt om
det kan varit så individuellt, enkelt, enkelt och ståtligt
på ett ställe & olyckligt i "guldet" ramar, fotografier, prydnads-
saker i gips, porlän & glas, vasar med pappersblommor & fä-
rgat gräs på ett annat & fint i arbetet i tidens stil på ett
tredje ställe under liknande sociala förhållanden, var & en hade
fint på rätt vis, det fanns ju ingen Tradition att bygga på
från det skildras sig i de är man inne i met.

Det var i stugan man brukade "måja" vid midsommar
men vid begravninng höljdes allt i vitt. Lokar hängdes fäst
på alla husets fönster, ej undantaget i kyrkorummet (salen) vid
kistans bländades altare vitt & svart bräppapper på ljusstakar,
gärns väster (som fäddes då invaran längt) & hvar en svart
bräppapper på altarets framsida, marken grönis på yttret.
Var det vigsel myntades det i mörkvarande glad stil,
smatta, brudplockar i glada färger så långt in i rummet att
så många av gästerna som möjligt kunde bli i ständ ett
bevittna aktin. Mitt minne av sådana vigsel i hemmet
går tillbaks till 1899 då jag var 10 år så jag kan inte yttas
mig närmare då och ej heller om var för tiden med vigsel
i hemmet kom en brud. Bruden jag minns hade svart klänning
& vit slöja med hög myrtenkrans i brudgumman myrtenkrans
på i skottet & medalj på långvarig i färgen färd på bröstet.
Sedan sommarstugan blivit omändrad till sal eller pinnrum
och fått ordnad inredning har den kallats stället i sin så
man kunnat bjuda gäster in & sitta där, men visade gärna kan

fint man fått. Föret var det ju som fört nämnts upplagsplats
 för allt möjligt i vänt att rymma ut när man behövde utrym-
 met där, allt mellan himmel och jord kunde förvaras i den
 gamla sammastuan - bästuck, silk, juck, ull, gamm redskap
 för beredning av Textilier, matvaror, matris i andra mediciner
 växter (örter), mjölk, grädde, Fiskad fisk, kläder, Tråd, kistr
 med kläder, lin, ja allt som tänkas kan. Utredningen hade
 lång väg att gå från 1850-talets bästuck till 1900-talets sal.
 Andra rum. För att få något sammanhang beträffande
 inredningen ville jag här fört ta med hur det varit här i mitt
 enkla rum i ~~även~~ här börja med hur det var på mina posi-
 tionära tid. In till stugan fanns en kammare dit man
 bjöd in i den det utvärderades kaffe när man kom på besök
 Det var inte något fimmor efter rummet tid så att se men
 ändå lite fimmor är stugan i den hade från husets tillkomst
 haft brädgolv i mörka målade väggar, där var det också
 liksom lite intimare miljö. Där fanns en linds loppa
 skåp med kläder i ett hokluggen från rektorsföre

den riktare 1890-talet en bänk runt med bruna och Sandskorne
fabrikat som värmdes både stuga och badstuga, i köket en
symaskin (Waller-Wells 1890-talet), över denna en liten trähylla
med framkantens prydd med ricksbroderad filtremma, på
den ena ett par fotsgraffier i midrade ramar och en vas med
svarta blommor i färgat glas. På andra ställen kunde man
se fotsgraffier med kap^{stift} i sin plats där. På trög-
karnas utdragsäng ledde vägen. Den ville alltid ligga
uppsladdad med ett lakan under täcket, en glesare i blått
Vid sängens huvudända, bröstända, där sängen drog ut på
ridan, var lakanet vikt över täcket såväl bakhjulet som väg-
rätt så att den breda virkede spekten kom att ligga ut på
det mörka täcket, söndagsfäcke och onsdagsfäcke och lakan, en
huvud kunde med speks- eller filémytt "pudera" i öngott
låg alltid mitt på sängen i tväret och ledde slätt
rakt och fint skulle sängen bäddas upp på dagen. Vid fönster-
ridan blev det så mätt och jämt plats för ett mindre klaffbord
med duk och servett och två stolar framför fönstret i det den lilla

till vägg som fanns kvar från den stora och hakekug-
 larkens stöd en pulpet. Länggordiner på fönstret i blomrum i
 fönsterkarmen i en aspidistra på rymskermens plan och
 kottmatte på golvet på deras tillkomst stulet år 1890. I det lilla
 rektangelstaket (ligger än) knöde på soffan, visade dock över ry-
 maskinen i på pulpeten, en vridad järnkängare däröver med
 lammets länggärd. Riktigt med obehag i rummet på väggarna
 kompletterade inredningen, tinsam på sin tid i all sin anspråk-
 löshet. Också i den där man hade flera möbler var placeringen
 snarlik.

Senare, 1920, när min make i jag tog hemmet i berättning blev
 detta rum var sängkammare med sängarna en soffa en byrå
 i den mindre bord samt spegeln från salen, som då blev spe-
 lrummet. De gamla flyttade då in en tillbyggnad intill "salen"
 och denna blev då en lång tambur, en del dörrar blev bister-
 kammare - garderob i en mindre del kom att ligga i. Den rum
 som vi väl får kalla för vårt fönster där vi så ofta vistades
 där. Den var alltså inredning en del gammalt men kompletterat

med en del mytt efter gammal modell. Hemmalade bnd: stolar en
bakhylle, en liten första målall på 1830 talet i en liten kungskäp
målalt på 1840 talet, en orgel som jag köpt 1911 Taoln på väggarna
mer inga oljetryck, skulpter i trä som matten, krusen, de långa
väggbord, ritna på blått filisande djur (björnar) i d: träd
i blomman på marken i text: Olsten skogen kraslar störmme o. s. v.
som jag nytt 1908, köpt material hos "Kalle" i Lund, finns än.
Då blev också stugan som först nämns förvandlad till "mat-
rum" fast is alltid kallet fast vid benämningar "stuan". Men
liksom överallt annars liksom bing bland allmogens Men detta
något en att finrum, huset finaste då man, sedan köken
under för under sedan 1900 talets ingång fick stater skrota
utvidgat, fick viktiga fönster som släppte igång ljus i
regala väggar som skilde den lilla från utrymmena utaför
yfter köket, kom att utvände detta som vardags- mat- - folkstuga.
Då kom man att trivas bäst i vardagslog, den var nyare och
maten lagades det var mer från nyss till bndet i den var
varm i gott när det var kallt ute i så fick stugan utrymmet

Stä stödet o fint med sina nya möbler när det kom gäster som
det skulle göras lite mera affär av, grannarna hölls kallade förbi
när det inte var kulan o så är det ingenstades än fast det var man
o mer tendens mot att rummen är till för att vistas i.

På många ställen är nu en del av den gamla rummen stängda in
det blev för de gäst och underhålls överflödiga utrymmen redan
när ändrat de långa gårdslängans planering, mycket
av trösk utrymmet, bakom öppna skorstenar blev ju i vår tid,
utan tjänare o utan den dära bakh o trösk som för länge till en
stora hus häre, helt överflödigt. På klippa man helt enkelt
brut ett par spänne av vardena ändan av längan i fick den på
samma gång vridt från de andra vriden, där man inte rivit
och byggt nytt. Den tid då man vändade ett hus efter an-
lätet spänne (3 eller 2 1/2 ala) o rum utnyttjade eller inte o byggde
"nysin" eller "viden" ut från längans mitt för att på annan fön-
rum är helt fria.

Yrredningar i vårt material kan jag redan beskrivit o vill
endast tillägga att den fick också skivbordet o en mjuk soffa

sin plats liksom en gammal reseröst från 1870-80-talet. Förut
när detta rum var vridningsstuga fanns där: ett stort klaffbord
en soffa, en säng, ett mindre bord, 6 hästolar (1880-tal) allt
färdigskapat av ett par snickare i dess utformning en dala-blocha (s. s. d. d. d.)
som varit i närvaro stället utformade från 1800-talets början (finns
här ännu), oljetryck i andra talet på väggarna, skulptur i träskulptur
och minn. Vänfrån äldre kom hit i ett fregande ägar som
också byggt husen (i en anordning) 1859 var verktygen och verktyg
möjliga bänkarna i allmänhet färdigskapade i de mindre gårdarna,
här var de endast 13 till och till jnd; ligger i stegen en väggfäst
bänk längs hela väggen åt gårdsidan så även åt fästet vid inner-
väggen, en säng i närmast vid väggen åt fästgårdsidan en lång bänk
i vid bordsänden en kortare bänk med rygg i gjutet och fram för stam-
brudet vidare vid innerväggen där till kammar, sällsamt sena-
re inryggn. en lästol? Kyrksången i så är man framme vid de
långgående bänken åt gårdsidan igen, sand på golvet. En tavla
i väst som vet jag fanns där, en konstbild av Naps Leon i svart-vitt
och en gammal foto ifrån omkring 1940 flyttade in i en rumm till

Fik den lilla Trärummare i vår sängkammare blev åter en liten kammare med bord, stolar, bokhylla, spegel o. orgeln o. ett litet bord med radio o. ett par stoppade gamla stolar, intill fönstret mer som nägra sidor. Ett var litet kuppelrum.
Och i vinter (1958-59) har det mesta under ett halvt omväntande o. modernisering? o. det är endast matrummet som är i det närmaste oförändrat (en igensmord dörr). Den lilla uppsluppna kammaren har blivit en liten vardagsstuga - matbord o. fått direkt anslutning till köket; friat var förbindelsen via matrummet, möb. tycke är de ursprungliga igen, pulpeten (med radio) soffan i bordet finns den igen, lämnstolen likaså o. även den ursprungliga brökmattan.
Den gamla sommarstugan är åter i det närmaste åter inlemmad i inredningen. Då är kammaren från 1900 med allmogemöblerna i stömsdelen av det som var sommarstuga blivit ett större rum med en grupp av det gamla blåa o. en delvis modern möbegrupp (sittgrupp). Detta rum får väl kallas "fönstret" fast inte i den bemärkelse som för 20-40 år sedan att det är för fint att vistas i. Något paraderum är det långt ifrån då det är genomgångsrum.

i dagligen passerar (mellan vrasdelningen & vardagsrum matrum-
 kök. Väggar har rivits men dörrar tagits upp i samma igen så allt
 är om öppet & fritt, gammalt & nytt från stort treras i sällskaps rum
 det för var sitt rum, man behöver visst inte bresta ut det gamla &
 skaffe allt nytt för att treras. Det är det vi nu tredje generationen
 som trätt till, av den första finns endast jag kvar men det är
 under min tid allt förändrats från det gamla primitiva till
 det uttara modernare bekäma & jag kan tydligen många fram
 för min more syn hur det såg ut i hemmen på 1890-talet in-
 man något nytt kommit till, den omöblerade eller oppräsade =
 med alltså belämnade pinnarstugar, den med spinkige bord &
 stolar i ljus björk (stolarna med röttfärgade) över stolar i medalgång
 urskill i finare rum, byråer, mängder i ljus björk eller stolar,
 malgryper eller valvit, inredde sommarbänkar i de stora
 brödgårdarna (40 till & däröver) jag minns ett klapp bord i ljus björk
 från dessa kamrar som kunde stå framför soffan & vara runt
 men som var kapat samman & kunde delas mitt i två & stå som
 fönstallbord framför bänken bäda frusla.

Och så stugan, även i de större gårdarna i stid med den här som jag
nypå beskrivit men med rustplatsen så ordnad att husbröden hade
frå riket mot ingångsdörren & med mera rustbän (utrymme) som stugan
skäp & sängar. Det kunde vara upp till tre sängplatser utmed
en långväggen & i stället en större skäp vid innerväggen, sängarna
var ganska korta för. Vännen kunde också stå mellan stam brödet
& bänken innanför dörren till fristugan så man fick vända vägen
när man skulle till brödet. Allt ingång skedd de genom fristugan
även tillgången kom denna väg & satte sig på bänken innan
frå dörren. Inuti för en hök på inre till vardagsrum & blivit
beträffligt för vardags gästerna & karst folk att använda denna
ingång, förut var det endast för hök på nyss den användes.
Området till salens tillkommit i frändrum garna,
rustbänken.

På dessa stugor vet jag inte vad jag skall vara då en sådant
utrymme även om det kallades för bästa farns vedar i gårdar
från 1700-talet, så i opäms gårdar härmed. Ett farns & har farns
gumle / d. brömsplången som blivit uttän där en del av utrymmet

in i renare tid nämnt för "Jins Lom sommarstuga" (renare ställe) eller
 "Albrechts sommarstuga" (renare sommarstuga), detta bevisligen i början
 1700-talet i de nämnda personerna gick in tiden för 1700 är redan
 I dessa gamla gårdar fanns dock detta som direkt intill
 stugan o oftast av samma storlek Träns över längan som domus
 o med den därifrån, visas genom teckning. Den andra typen
 av två-sommarsstuga där den var inredd med särskild
 ingång från fristugan o skild från stugan genom denna
 typ jag härstammar från 1840-talet eller där omkring då det
 varit välsämd bland bönderna, där bland i Skunns socken
 gånge den i stånd att bygga nya binningslängor o låta de
 gamla bli ekonomiska, det finns o kan finnas många fr-
 ningslängor ovcallat här i närheten av denna typ från denna tid
 Först hade det endast funnits en ingång på längans gäddside
 med stuga, bästa-sommarsstuga o ibland även hestekammare vid
 ena sidan o hesteregionen vid den andra, krostenen rikt
 fram i fristugan, i gårdarna öppna i bakre sidan o med old-
 staden o bakgrunden där i de mindre bären krostena öppna åt

fristugan där maten lagades o rhenstinen utskjutande åt andra sidan
 ja så hade det nog ursprungligen varit även i gårdarna men
 på många ställen ändrats o bebyggelsen vidts i husets längd-
 riktning eller smut. I vissa hade man vidat ett stort utrymme vid
 ridan om rhenstinen - fristugan o ett spännre larm som bästa =
 I de gårdar som byggdes nya på 1840-talet gick ursprungligen
 fristugan tvärs igenom längan med ingång även från trädgårds-
 ridan o det berättas att yrbasare bland de unga bondbönderna
 ibland roade sig med att rida tvärs igenom längan upp/ner o
 medfö hufvud där ridarna fanns. Denne genomgående fristuga som
 var bredare än ett vanligt spännre = avständet mellan typen stolpar
 o bjälkar, längden var på 1840-talet ännu uppförd i korsrikt-
 ningen med fyllnad av tegel o lesten. I de flesta gårdar blev
 denna fristuga raderad på 1880-90-talet anordnad på olika sätt
 På n:25 skenaps inredde man en smal gårdsterr i mitten o där
 blev en fristuga åt vardens källar o två dörrar i stugan utåt dem
 o så vidare genom kamrarna till sommarstugan så man kunde
 gå runt. På n:22 bibehöll man den genomgående fristugan

stors

ända till 1920-talet med endast en dörr till stugan men för att
 andra källor där kammarer i kiste kammarer fanns innan som-
 marstugan var gjord. I denna gård res man då vid en gryn-
 lig renovering en del av sommarstuga ändan i en del av kiste
 ändan. På n:25 res allt i man byggde nytt. På andra ställen
 antingen stopade man helt dörrar åt trädgårdssidan eller
 flyttade den till sommarkammarer i inredda kister i denna
 del som vette åt trädgården, där direkt från förstugan, man
 kunde och så givna ett ställe rum av sommarkammarer i detta
 utrymme. Längsmått där längan var smal. Det var inte ovan-
 ligt att det inte fanns mer än en dörr åt detta hål i stugan i
 då fick man passera förstugan för att komma in i rummen
 "fjerrummen" åt det hållet. Där i mitt hem var det ju endast
 sommarstugan åt det hållet i mitten av ingången utifrån
 uppgång till vinden i kiste kammarer (i stället för den gamla
 förstugan alltså). Skisser för förtydliga texten.
 Förändringarna kan säkerligen ha skett i samband med gene-
 rationsväxlingarna. Att man byggde till för att fjerrummen var

~~1850-tal~~

inte finna något exempel på, man byggde till men då, regel för att på rum ut den äldre generationen när den trädde tillbaka i det kunde på förekomma att dessa rum senare kunde på karaktär av finrum. Attman som det när det blev deprecierat och med vilka tak u. m. varit vanligare att man rivit en del o helt disponerat om invånarigt 1800-talet "unijn" o "rödror" Tor jag inte bara till för att bli finrum utan för att man kunde behöva en att ha ett större rum än en liten kammare där man kunde vara ostörd o oberoende av tjänarna o där man kunde ha påmmande vid avskilt bord när tjänarna ut i stugan. Generationsväxling: bröder här på ilov därifrån har säkert ofta just bröder och uppkörs till uppställning.

Boningshus som byggts senare än 1850-talet ha byggts både bredare i längd i taket därifrån har planlösningen den blivit en annan, två rum, stuga o kammare i bred med sommarstuga - sal vid gaveln med fränstapel fristuga i en garderob men ofta finns ändå inga förbindelser mellan sommarstugan o de andra två rummen utan man måste passera fristugan för att

komma in i den alltförst fulla sommarstugan, som kunde vara
finare på ett ställe i skräp-kammare på ett annat. Även
minnelse från denna tid kände denna planering till sin ära
en del! Alltså, beträffande inredning är ett särskilt rum
som finare kan inte de sociala förhållandena äga några
särskild betydelse. Allt förändrade under 1800 talets sista del
eftersom på ett rum om än aldrig så litet, kammare eller som-
marstuga som var till för mer än daglig stuga, o blott det my-
tygga taget känns där till. Skulle man på alla upp-
märksamma sätt på en liten kammare om än aldrig så liten där
man kunde på brädgolv, tapeter, gardiner o mattor på golvet.
Såsom är att ättminstone första världskrigets högkonjunktur
åstadkom en del del utrustningar o utrustningar när
det gäller kaminredningen men det var kommit så mycket nytt
sedan dess att det numera inte märks så mycket där. Det
man berättat på då var ju bränsle o hade man vidat för långt ut
vilket inte alls var roligt kunde man på gå ifrån det hela o
i mest avseende från en fin inredning eller en mycket länge.

En utjämsning såväl vad det beträffas heminredning som allt
annat omgäringsgärskick har ju undan för undan under hela min
livstid pågått mellan stånden i ständarna. Vi allt mer jäm-
stärkt, liksom när det gäller stad, samhällen i landsbygd
det är mest kvaliteten som kan skilja, fabriks- massfabrikat
kontra hantverksvar. Ej heller finns mycket kvar av
skillnaden mellan husbönder i tjänare = solonade arbetare,
(tjänare kan man ju knappast tala om) omgäringsgärskick i
samtidigt är det patriarkaliska förhållandet där husbönder
härskade överläggt men samtidigt kunde vara som en far för
rikt folk helt borta. På den tiden 1860 talade Färdhög sig igen
husman eller tjänare möjligheter att förbättra husböndens
standard i en i den som den var då för länge sedan passerat
att inflyttade här haft något inflytande när det gäller hem-
inredning har jag aldrig märkt, det nya har kommit undan
för undan som en given sak. När en grannar fått något nytt den
andra om till det bättre skulle den andra inte vara sämre. På
så sätt kom inredning av sal i sommarstammare i sedan av

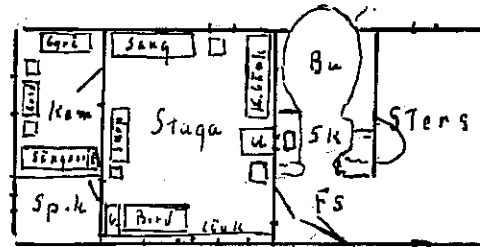
matrummet när 1900-talet gick in ö fram i tiden. Likadant var
det med underringen i köksregionerna en bröj och o andre föjde
efton fast de gamla höll häst på det de varit vana vid.

Sedan att kamrar i familjen skulle ha egna rum har rummet
alltmer insteg under de senaste 20 åren framt var det endast
i de gärdar där man höll för lite bärre en allmän beten som
dottrar o söner i gärdar hade egna rum.

Sedan man nu i senaste tid allt mer gått in för att förlägga
de stora köksin till platser utanför rummen har naturligtvis
heminredningen allt mer gått en intimare riktning med
snygga o bekväma möbler (över i de enklaste hem) man har inte
behövt en stolar o bord så som för o det var sådana i vardagslag
överflödiga möbler som ställdes utmed väggarna i sommarstugan
det var också för dessa tillfällen de stora golvynerna bekväma
måga trerad i vardagslag inbjöd det minst av allt till
Därfor var de trängre kamrarna de mest inbjödande rummen
i de som fick göra så att för bekvämligheter av finare även i de
hem där de var i allra enklaste laget, främst o sålrig höjde inte
den enkla landsbygden till en väl samhällelig i mest gärdarna.

14871:53.

I

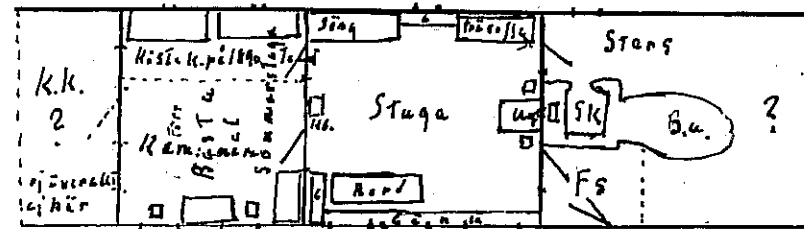

1700-ellönjarna av 1700-tallet
husmanhus, på 1790-talet

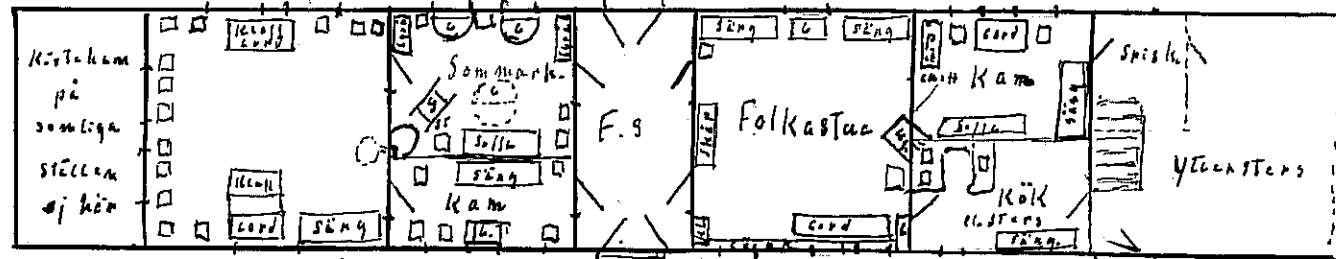
ACC. N:R

M.

II

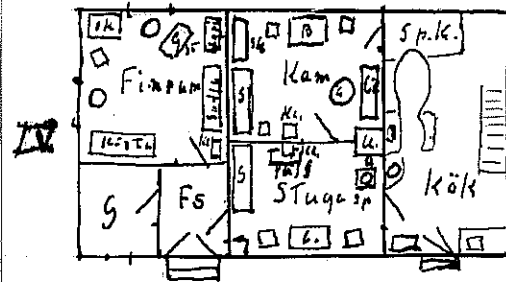

Gård i Skerups norra del "Boden" från 1700-talet
Inredning på 1790-talet. Rivs i början av 1900-talet. Vanligt typ.
Simredning

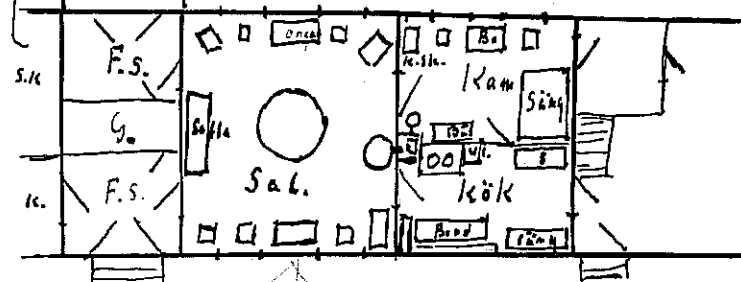

N:25 Skerups

Söner 1900

Husmans och småbrukarhus
uppfört på 1880-talet. Vanligt typinredning
Skulle varit jämförbart större i 1/2
ark n:1

Efter 1900 till 1904 (ny generation)
Rivet på 1980-talet.

oh! Salens möb? ?

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

text s. 47

M. 14871:54.

ACC. N:R M.

N: 5 Svens Torp

64990/1859

Före 1892

Däny ägare Träddetill

Ark n:2

Från 1890 Talet Till

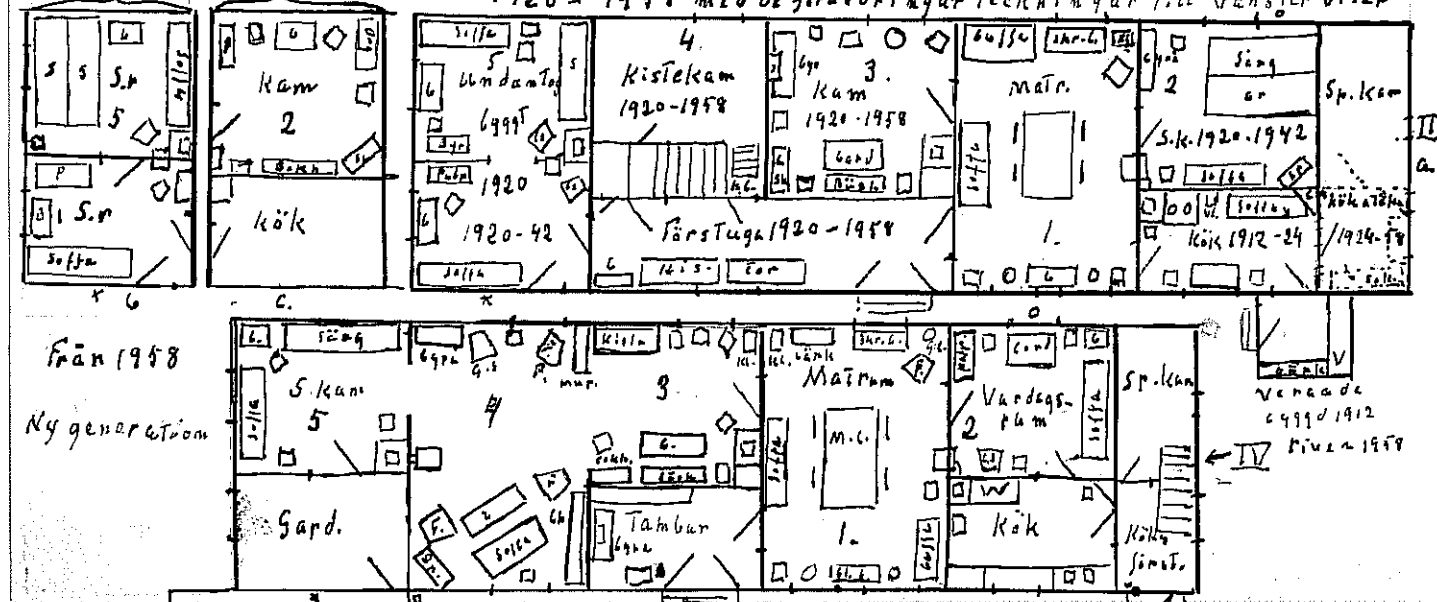
1920

Ny generation

1942-1958

1942-1958

1920 - 1958 med de förändringar teckningar till vänskr visar

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

text
sid 37
i uppl.

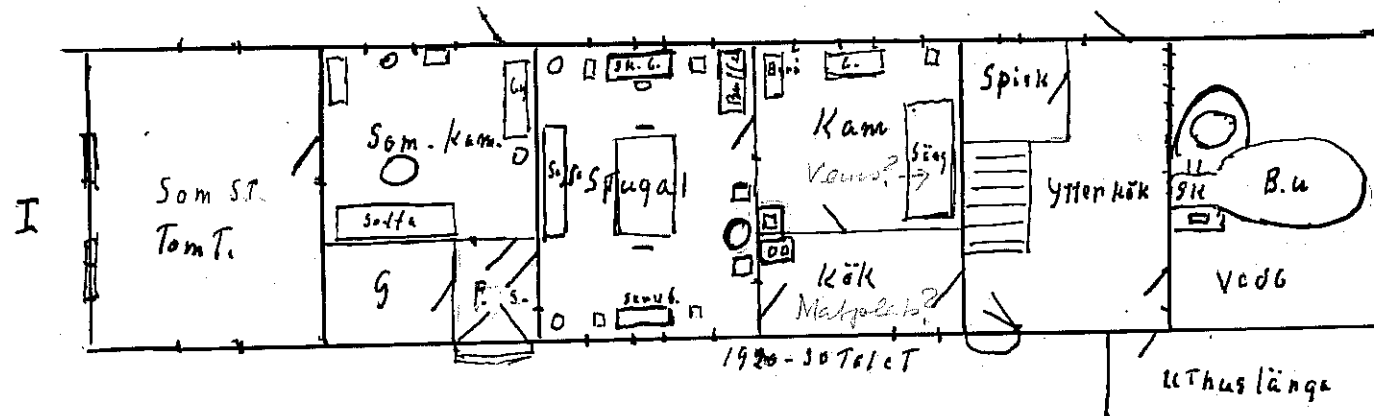
Ägare
Sven Torp

typisk?

ACC. N:R M. 14871:55.

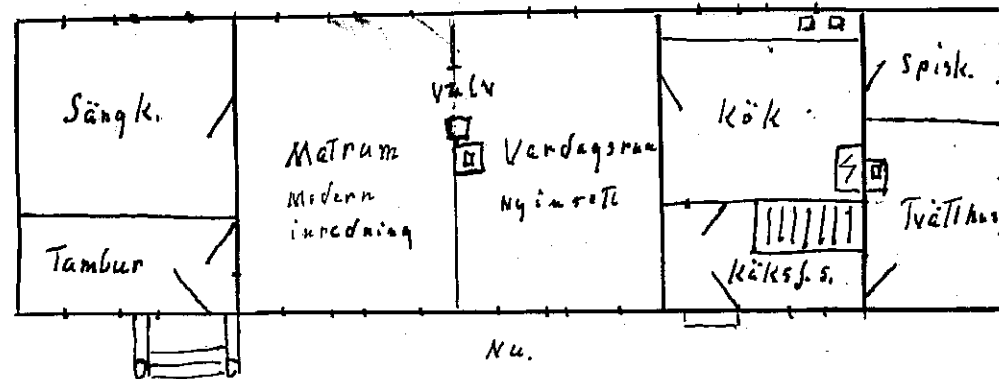
Trädgård.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ark n: 3

II

Till Teckningarna: Arkiv M. 1 I stället för att visa ett av de äldsta husmanhusen som de var inredda på 1890-talet med stuga, mörten, länghärbänk eller bagbrustänk, bänksbänk i stambord och på stolar ett skåp en säng en kakelugnsbänk o ibland en länkstol o en gägg. Bästäm delad i kammar o spisbänkar. Kammarna precis så bred att en kort säng kunde stå vid ena kortsägen o en byrå eller pulpet vid den andra, ett litet bord med två stolar framför fönstret, sättingar eller hängslen.

II visar en gammal gård i norra delen av Skanungs socken inreddning vid samma tid vad beträffar stugan, det enda rum som hade ordnad inredning. Bästäm hade visserligen delats i köstebänkar o kammar men jag kan inte minna någon ordning i den senare möjligen fanns där ännu ett stugumål. I stugan var det en lång hela vägen till gårdsviden gående bäggfast bänk stambord länghärbänk på sin dörr vid väst o bänksbänk. I andra köket en säng så en bänk o äls en ring eller rappa med två lock dörrar till köket o så mellan dörrarna en skåpugn.

Fig. III a-b som visar inredning o omändring å 1825 Skanung, nu rivet o nybyggt. kan jag ganska utförligt beskriva i Texten. Det är en av första gårdar här som blev prästgård så att folket stannat blev väl men det blev där inte med matrum mörten utan mera sällskap med rum i orgel. Sommarkammarerna mörkade fönst o takmagan visar hur man här delat den gammalgående fönstagen

ark n:2 visar mitt eget hem här i i förut byggt 1892 (byggt 1859)
 Till nu men jag vill förtydliga att vår planering visst inte har
 vilken
 är varelse. Till de vanliga, den är helt individuell, men intill 1920 har den följt
 det vanliga. Fig I visar hur det varit innan något av det ut-
 spungliga ändrats. Längbänk löp hela en vägg i stugan i
 matplats av den gamla typen, möbleringen när ny ägare tillhörde
 på 1890 talet är beskriven i texten. Planeringen förster str-
 lighet med den i de stora gärdarna, endast det att fristugan
 inte varit genomgående fast förväggarne indelar längan så
 o så saknas helt de spännen som bildade kamrarna mellan
 fristuga o sommarstuga. Fig II visar möbleringen sedan vä-
 fars kommit hit se texten. Fig III a sedan undantagsdelen byggd
 till och vi möblerat om sedan den just är inredning ändrats om.
 b möbleringen av undantagsstugan sedan de gamla gäst bnt o c
 kamraren sedan sängkammaren flyttats. Texten!
 Fig IV visar hur vi just nu helt ändrat om. Det är inte mycket
 nu som påminner om det ursprungliga men det har åter blivit ett
 större rum. Denna planering är också som mest helt individuell.

Först. värm

Ark 1. Fig. IV visar inredningen i ett husmanshus eller småbrukarshus
 från 1840-50 talet med säng o kammare i bedd i den något bredare
 längan. I stugan, dörren i det hus jag träffat känner till den inredning jag vill
 visa. Placeringen av fönstret i stugan vid fristolen bred o stolar
 i rummet är lite pyntelig spis med ringar o smyckade till den med rö-
 kgång igenom hela rummet med skåpa som stöd i väggen o värmda
 något i båda rummen, kunde inte eldas, men värmda genom rökgångar inuti
 vid innerväggen en puff o över denne en bänk med bord i bänken o så fram
 mot dörren en säng (uppbreddad). I kammaren vid behållningen en träbänk med
 spejälugg o ett litet runt bord, vid fönstret ett bord o två stolar i rummet o stänk
 vid väggen vidare en säng o vid fränväggen en stol o ännu en bänk en samma
 slag, det var två gamla ryttar som ägde huset. Vid ridan av fristugan en
 garderob i rekt fram ett fönster med frist o delat bänk så en stoppad
 soffan med ett bord framför o i rummet en byrå med spegel o fotoappar i
 rummet m. m. o för soffan oljefärgade landskap eller jaktmotiv vidare
 framme det en gammal stol (ammanstol) ett fönster eller blomsterbord i rummet ett
 litet klädkäp i "piederstol" inuti en stol ett fönsterbord o vid fränväggen
 en klädkäp, gummelad, luggändarna, skungata o krusmattor.

Ark. n: 3 visar också en planbörning, vanligare än vår, i före-
 Tegen för några år sedan direkt från den gamla där frukt
 inte ändrats utom det att man rivit ut den stora öppna skor-
 stenen i innerkörket o ersatt den med sidan av nyare typ o så
 gjort det slutet med en dörr i tagit upp en dörr mellan kök
 o kammare. Man har nu rivit ner sommarstugan o en bit
 vid köksändan. Här var före en dörr från sommarkammaren ut i
 trädgården motsvarande andra något större gårdar gemmiga-
 med fristuga, detta rumme fäddes här, enda skiltnoder, fyra
 dörrar i den lilla fristugan men inga mellan stuga o sommar-
 kammare för ändringen, sommarstugan blev här aldrig motbered
 sommarkammaren som på den andra bostad som liknar denna
 i stuga liknar ark. II från 1904 till omkr. 1915 senare motrum.
 Nu är allt fullt vriden i en kök-kammare har blivit en
 utskottet vordags rum, en spis-kammaren o. en utskottet kök.
 I andra gårdar av denna typ men hade den långa fristuga
 har man helt enkelt rivit väggen mellan denna o sommarham-
 i på så sätt fått en väldigt rummet o flyttat sovstället
 ut i salen.

samtidigt
med ombyggnad
av stugan?

2
?
?

ok!